

The Illusion of Free Will

ספר מי השילוח, חלק א' - מסכת פסחים פרק אור לארבעה עשר

Said R. Nahman b. Isaac: "This world is not like the future world. [In] this world [His name] is written with a ה" and read as א"ד, but in the future world it shall all be one: it shall be written with ה" and read as ה" (*Pesachim* 50a)

ביום ההוא יהיה כל מצולת הסוס קודש לה' כו', לא כעוה"ז עולם הבא, עוה"ז נכתב אני ב"ה ונקרא אני בא"ד, אבל לעוה"ב נכתב אני ב"ה ונקרא ב"ה, כי באמת שם הוי' מורה על כי הש"י מהוה הכל והכל בידי שמים אף יראת שמים, אך בעוה"ז נקרא בא"ד שמורה על לשון אדנות ואנחנו עבדים ולזה אמרו חז"ל הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים היינו בעוה"ז כל זמן שלא נתברר הטוב מהרע נקראים המצות ומעשימם טובים וכן ההיפך על שם מעשה אדם היינו שאי אפשר בלא עבודה, אבל לעוה"ב כשנשלם הבירור אז יהי' ה' אחד ושמו אחד שיהי' הכל בידי שמים ויהי' הקריאה ג"כ בשם י"ה, ולכן נאמר זה אחר השלמת פרק ואלו עוברין שבו מבואר התיקון על כל מיני יצרי רעות המבוארין והכל יתוקן לעתיד, וכן הי' החטא של נדב ואביהו שהי' חושבים בעוה"ז שהכל בידי שמים ולכן יש בפי' שמיני צ"א פסוקים כמנין שני השמות הוי' וא"ד, היינו שיקבע בלב כ"א השני שמות הללו:

* * *

ספר מי השילוח, חלק ב' - מסכת פסחים פרק אור לארבעה עשר

זה רומז על מה שלעתיד כשיתבטלו כל מיני יצרי רעות וכל מיני כעס, אז יאיר הש"י את אור שם הויה ב"ה המהוה הכל, וזה הוא נגד הפרק אלו עוברין, שמדבר מכל מיני חמץ, חמץ נוקשה ומחץ על ידי תערובות, וכשיתבערו מן העולם אלו הסתרות אז יתראה אור הש"י וכמו שנתבאר בחלק ראשון שהשם הויה רומז שהכל בידי שמים וכל מחשבות ומעשים הכל הוא מהש"י, והשם אד' רומז שהכל בידי אדם שהש"י הוא האדון וישראל הם עבדיו וצריכים לעבודה, וחז"ל למדו אותנו שבעוה"ז קודם הבירור צריך האדם עבודה כמו שאיתא בגמ' (ברכות ל"ג): הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, ואם יסמוך אדם על התקופות משם הויה"ה שהש"י מהוה הכל ויכניס עצמו בהסתרות שלא על פי רצון הש"י, על זה אמרו בגמ' (כתובות ל). הכל בידי שמים חוץ מצניס ופחים,¹ היינו מה שהאדם מכניס עצמו בספקות ואחריות סכנה, כי בעוה"ז שיש יצרים רעים צריך האדם מצדו לשמירה בתרי"ג מצות שנקראים בזוה"ק (יתרו פ"ב): תרי"ג עטין שהם עצות לשמור עצמו מכל רע, אבל לעתיד שיתבערו מן העולם כל מיני יצרים רעים הנחשבים בזה הפרק, חמץ בעין ומצץ נוקשה וחמץ ע"י תערובות, אז יאיר אור בהיר ומפורש ויהיה היחוד בשלימות, ואז נכתב ב"ה ונקרא ב"ה ואז יהיה ה' אחד ושמו אחד, ויתראה מפורש שאפילו כל המעשים הם גם כן בידי שמים, וזה סוד הסוכה שבגימטריא אלו השני שמות כדאיתא בזוה"ק ובתיקונים וכן בפי' שמיני שיש צ"א פסוקים הוא ג"כ כמנין זה כמבואר בח"א

¹ Everything is in the hand of heaven, except for cold and heat, as it says: "Chills and fever (literally: troops and snares) are in the way of the perverse; he who preserves his soul will distance himself from them. (*Mishlei* 22:5).

R. Assi said in the name of R. Yohanan... Scripture says: "And Moses commanded them, saying: 'At the end of every seven years, in the set time of the year of release, in the feast of sukkot'" (*Devorim* 31:10). Why is the *shemittah* year mentioned here? The feast of sukkot is already the eighth year? It is in order to intimate to us that if produce has grown a third in the seventh year before Rosh Hashanah, the rules of the seventh year are to be applied to it in the eighth year. (*Rosh Hashanah* 12b)

מקץ שבע שנים במועד שנת השמטה בחג הסכות, איתא בגמ' שנת השמטה מאי עבידתיה בחג הסכות שמינית הוא אלא כל תבואה שלא הביאה שליש ובשביעית אתה נוהג בה מנהג שביעית בשמינית, והוא ע"פ פסו' השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם. וזה הוא רק כפי הנראה. אבל דהע"ה אמר כל אשר חפץ ה' עשה בשמים ובארץ. שהי' יודע בטיב שכל מעשי בני אדם אף שניתן הבחירה ביד אדם הוא רק דבר מועט כקליפת השום. וזהו שאנו אומרים ביום הראשון לה' הארץ כו', דענין שבת הוא שתדע שאין שום כח ביד האדם לכל הל"ט מלאכות שנבראו בעולם שע"י יוכל אדם לפעול כל מה שירצה כולם נאסרים בשבת, וע"כ כשהתחילו ימי החול ומותר בעשיית מלאכה יוכל האדם ח"ו לומר כחי ועוצם ידי. ע"כ תיקנו חז"ל לומר מיד לה' הארץ ומלוא, וכן הענין ג"כ בשמטה שציותה התורה היינו שתדע כי לה' הארץ ומלואה וכשבא שנת השמינית והתורה התיר' לחרוש ולזרוע פן תשכח ח"ו ותאמר כחי ועוצם ידי, ע"כ צוה להיות נוהג בה בשמינית ג"כ מנהג שביעית בתבואה שלא הביאה שליש כדי שתזכור כי לה' הארץ ומלואה:

* * *

ספר מי השילוח, חלק א' - פרשת קרח

ויקח קרח. איתא במדרש מפני מה נסמך פ' קרח לפרשת ציצת לפי שקרח לקח טלית שכלה תכלת ואמר פטורה או חייבת. הענין בזה כי תכלת מורה על יראה והנה קרח טען שיראת הש"י מפורשת לפניו והוא מבין שהכל בידי שמים אפילו יראת שמים. וא"כ איך יבוא לאדם שיעשה דבר נגד רצון הש"י כיון שהרצון והמעשה הכל מאתו יתברך ואיך יעשה דבר שלא לרצונו. וע"ז היה טען שפטור מציצת כי ציצת מרמזין על יראה. ובאמת רצון הש"י שבעולם הזה יהי' לעיני האדם. וזה שאיתא בגמ' יחזקאל התפלל על פני שור ונהפך לכרוב? כי שור מורה על חכמה המבוררת מאד ובעומק הכל בידי שמים ובחירת האדם אינו רק כקליפת השום ואינו רק לפי דעתו כי הש"י הסתיר דרכו מבני אדם כי יחפוץ בעבודת האדם ובאם יהי' הכל גלוי לפניו לא יצמח בו שום עבודה. וע"ז התפלל יחזקאל ונהפך לכרוב שיהי' דרך הש"י נסתר וידמה לבני אדם שהם בעלי בחירה וע"ז יבא ללבם עבודה וזה פירוש כרוב אפי זוטרא:

* * *

ספר קומץ המנחה חלק ב - אות כז

והתורה הוא מצד הבריאה על ידי זה יש מקום למעשים ולעבודות ולבחירה וזהו על ידי הצמצום ולכן נזכר בכל פרשת הבריאה רק שם אלהים. ורק חצי השם המורה היה ויהיה נקרא אבל חצי השני המורה על הווה אינו נקרא שאינו נגלה אלא ההיפך שהוא הבחירה לאדם ובזה יש יסוד לתורה ולהגדרה באיסורים:

² תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יג/ב

כתוב אחד אומר ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם ופני שור מהשמאל לארבעתן וגו' וכתוב וארבעה פנים לאחד פני האחד פני הכרוב ופני השני פני אדם והשלישי פני אריה והרביעי פני נשר ואילו שור לא קא חשיב אמר ריש לקיש יחזקאל ביקש עליו רחמים והפכו לכרוב אמר לפניו רבונו של עולם קטיגור יעשה סניגור